

Opiniile studenților privind evaluarea predării în Universitatea de Stat din Republica Moldova

Carolina Platon

Universitatea de Stat din Moldova

În acest studiu, realizat pe un eșantion de 288 de subiecți, se examinează opiniile studenților cu privire la evaluarea activității cadrelor didactice universitare. Rezultatele cantitative și calitative arată că studenții caracterizează evaluarea predării ca un demers important și util. Totodată, ei au impresia că evaluările lor nu sunt suficient luate în considerare de cadrele didactice și de instanțele decizionale.

Din anul 2001, în cadrul Universității de Stat din Moldova, studenții sunt rugați să evalueze, periodic, predarea cadrelor didactice universitare. Problema evaluării predării în învățământul universitar și rolul studenților în acest demers de evaluare devine tot mai actuală în ultima vreme. Multiplele cercetări apărute recent demonstrează interesul sporit față de această problemă. În acest context, apar unele întrebări firești: „În ce măsură sunt utile evaluările realizate de studenți?”, „Contribuie ele la ameliorarea predării?”, „Cât de importante sunt ele pentru profesori și instituție în general?”. Pentru a răspunde la aceste întrebări, ne-am propus să realizăm un studiu care ar arăta impactul real al acestui demers asupra ameliorării predării. Studiul urmărește scopul de a răspunde la trei întrebări: Care este importanța acordată de studenți evaluării predării? Care sunt opiniile studenților

vizavi de valorizarea instituțională a evaluării predării? Care sunt sugestiile studenților privind evaluarea predării?

Pentru a realiza investigația, a fost adaptat un chestionar de opinii vizavi de evaluarea predării (Thivierge, Bernard, 1996). Chestionarul este constituit din două părți. Prima parte cuprinde 12 itemi: opt itemi vizează dimensiunea „importanța evaluării predării” și patru itemi vizează dimensiunea „valorizarea instituțională a evaluării predării”. Fiecare dintre dimensiunile măsurate cuprinde un număr egal de enunțuri favorabile și defavorabile pentru a neutraliza efectul tendinței spre acceptare. Partea a doua cuprinde 10 itemi de tip „da/nu”, privind condițiile în care se derulează evaluarea predării. Chestionarul a fost aplicat pe un eșantion de 288 de studenți ai anilor III-IV de la diferite facultăți ale Universității de Stat din Moldova.

Analiza și interpretarea datelor cantitative

Rezultatele și analiza datelor pentru dimensiunile cercetate sunt reflectate în tabelele de mai jos.

Analiza tabelului 1 permite să constatăm că majoritatea subiecților (circa 94%) afirmă că manifestă o atitudine serioasă față de evaluarea predării (item 1) și consideră că evaluarea predării este o sarcină

importantă (item 5 – 89%, item 8 – 73%). În plus, circa 90% dintre subiecți apreciază ocazia de a putea să se exprime asupra calității predării profesorului (item 2).

Este interesant de constatat că demersul de evaluare a profesorului este considerat ca foarte important pentru ameliorarea calității predării la universitate (item 7 – 91%), iar circa 79% dintre subiecți consideră că acest demers poate ajuta în mod special profesorul să-și amelioreze calitatea predării (item 4).

Tabelul 1. Importanța și utilitatea evaluării predării

Enunțuri favorabile	%	N	NS	AT	AP	DP	DT	m	S
1. Evaluarea predării este o sarcină pe care eu o efectuez în cel mai serios mod.		184	4	118	152	12	2	3,3	0,71
	%	98,6	1,4	41,0	52,7	4,2	0,7		
2. Ocazia de a mă exprima asupra calității predării este salutară.		280	8	140	118	18	4	3,3	0,87
	%	97,2	2,8	48,6	41,0	6,2	1,4		
5. Evaluarea profesorilor de către studenți este foarte importantă.		288	0	118	136	28	6	3,3	0,72
	%	100	0	41,0	47,2	9,7	2,1		
7. Evaluarea profesorilor de către studenți poate contribui la ameliorarea calității predării la universitate.		284	4	172	92	12	8	3,4	0,81
	%	98,6	1,4	59,7	31,9	4,2	2,8		
Enunțuri defavorabile	%	N	NS	DT	DP	AP	AT	m	S
3. Este puțin probabil ca evaluarea predării de către studenți să poată ameliora pregătirea universitară.		284	4	60	78	100	46	2,4	1,03
	%	98,6	1,4	20,8	27,1	34,7	16,0		
4. Evaluarea profesorilor de către studenți nu-i poate ajuta să amelioreze calitatea predării.		284	4	14	42	96	132	3,2	0,94
	%	98,6	1,4	4,9	14,6	33,3	45,8		
6. Evaluarea predării efectuată de studenți nu influențează activitatea profesorilor.		280	8	66	102	52	60	2,3	1,12
	%	97,2	2,8	22,9	35,4	18,1	20,8		
8. Evaluarea predării profesorilor este o pierdere de timp.		272	16	18	44	58	152	3,1	1,19
	%	94,4	5,6	6,3	15,3	20,1	52,7		

Legendă. N – numărul de răspunsuri; NS – numărul de abțineri; AT – acord total; AP – acord parțial; DP – dezacord parțial; DT – dezacord total; m – media; S – abaterea standard

De altfel, opiniile sunt cu mult mai divizate cu privire la efectele evaluărilor realizate de către studenți asupra activității profesorului. Într-adevăr, 58% dintre subiecți cred că evaluările lor nu influențează practica de predare a profesorului (item 6). Cât

privește impactul evaluării asupra îmbunătățirii pregătirii universitare, opiniile sunt, de asemenea, divizate. Jumătate dintre subiecți consideră că evaluările studenților au un impact pozitiv asupra formării lor, cealaltă jumătate consideră invers (item 3).

Tabelul 2. Valorizarea instituțională a evaluării predării

Enunțuri favorabile	%	N	NS	AT	AP	DP	DT	m	S
1. Calitatea predării este o preocupare importantă la Universitatea de Stat din Moldova.		288	0	100	110	60	18	3,0	0,90
	%	100	0	34,7	38,2	20,8	6,3		
2. Evaluările realizate de studenți sunt luate în considerare de instanțele decizionale universitare.		264	24	36	118	60	50	2,3	1,14
	%	91,7	8,3	12,5	41,0	20,8	17,4		
Enunțuri defavorabile	%	N	NS	DT	DP	AP	AT	m	S
3. Profesorii nu-și fac mari griji cu privire la calitatea predării.		280	8	36	110	104	30	2,4	0,93
	%	97,2	2,8	12,5	38,2	36,1	10,4		
4. Evaluările efectuate de studenți nu au nici o pondere în aprecierea calității activității profesorului.		176	12	40	92	108	36	2,4	1,00
	%	95,8	4,2	13,9	31,9	37,5	12,5		

Tabelul 2 ne permite să constatăm că circa 73% dintre subiecți consideră o preocupare importantă calitatea predării la universitate (item 9). De altfel, jumătate din studenții interogați sunt de părere că profesorii nu sunt preocupați de calitatea predării (item 11). În fine, doar 53% dintre subiecți consideră că evaluările studenților sunt luate în considerație de instanțele decizionale universitare, iar 46% din subiecți cred că nu au nici o pondere în evaluarea calității activității profesorului (item 12).

Or, dacă majoritatea subiecților consideră că este esențială evaluarea predării profesorilor universitari pentru a ameliora calitatea cursurilor și că ei dețin un rol important în acest demers de evaluare, unii dintre subiecți cred că de demersul lor țin seama foarte puțini profesori în practica de predare și corectare. Un număr însemnat de subiecți sunt de părerea că instanțele decizionale nu țin cont de evaluările lor în luarea deciziilor cu privire la calitatea activității profesorilor.

Rezultatele reflectate în tabelul 3 vor fi analizate pornind de la următoarele patru subdimensiuni: comportamentul studenților în situația de evaluare; momentul evaluării; procedura de administrare a chestio-

nelor; tipul cursului și al profesorului, evaluat de studenți.

Analiza comportamentului studenților demonstrează că 65% dintre subiecți (item 2) și, respectiv, 69% dintre subiecți (item 3) nu par a fi foarte influențați de momentul evaluării, deoarece doar 27% dintre ei admit că ar evalua profesorul mai exigent dacă evaluarea s-ar desfășura după examene și, respectiv, 29% din subiecți admit că ar evalua mai generos profesorul dacă evaluarea s-ar derula imediat înaintea finalizării cursului. Totodată, unii autori (Bernard, 1992) subliniază că evaluarea realizată înainte sau imediat după examen dă rezultate mai slabe decât evaluarea realizată cu câteva săptămâni înaintea sesiunii de examinare. Or, această informație sugerează că administrarea chestionarelor, la momentele menționate mai sus, ar putea antrena o anumită deformare a rezultatelor, modificând astfel portretul general al evaluării.

Într-o altă ordine de idei, studenții interogați afirmă, într-o proporție de 77%, că este importantă evaluarea predării în fiecare semestru (item 4), iar 92% sunt pentru evaluarea formativă a profesorilor pe parcursul semestrului (item 6). În fine, 63% din subiecți susțin că nu se consultă cu colegii în timpul evaluării (item 1).

Tabelul 3. Condițiile de administrare și comportamentul studenților în situația de evaluare

Indicatori	%	Da	Nu	Fără opinie
1. Eu consult colegii când evaluez predarea profesorului.		106	182	0
	%	36,8	63,2	0
2. Eu sunt mai exigent dacă evaluarea are loc după examene.		79	187	22
	%	27,4	64,9	7,7
3. Eu evaluez mai generos profesorul dacă evaluarea are loc înaintea sesiunii de examinare.		84	198	6
	%	29,1	68,8	2,1
4. Predarea profesorului trebuie evaluată în fiecare semestru.		222	52	14
	%	77,0	18,0	5,0
5. Evaluarea cursurilor după o perioadă de timp îndelungată nu este eficientă.		160	98	30
	%	55,6	34,8	10,4
6. Predarea profesorului trebuie evaluată la mijlocul semestrului pentru ca el, dacă e cazul, să introducă schimbările necesare.		266	10	12
	%	92,5	3,5	4,0
7. Pentru a evalua profesorul, ni se acordă destul timp.		112	146	30
	%	38,9	50,7	10,4
8. În cadrul aplicării chestionarelor, ni se explică de ce se evaluează predarea profesorului.		168	102	18
	%	58,3	35,4	6,3
9. Eu evaluez numai cursurile care mă interesează.		55	229	4
	%	19,1	79,5	1,4
10. Eu evaluez numai profesorii buni.		28	250	10
	%	9,7	86,8	3,5

Examinarea procedurii de evaluare a predării ne-a permis să constatăm că doar 39% dintre respondenți consideră că li se acordă destul timp pentru evaluare (item 7) și doar 58% declară că li se explică care este scopul evaluării (item 8).

În fine, caracterul cursului nu pare a produce un impact semnificativ asupra deciziei studenților de a evalua sau de a nu evalua predarea profesorului. Într-adevăr, aproape 80% din studenți susțin că nu evaluează doar cursurile pe care le consideră interesante (item 9). Același fenomen pare a se produce și cu privire la tipul profesorului evaluat (item 10), 87% din subiecți afirmând că evaluează atât profesorii pe care-i consideră buni, cât și pe cei pe care-i consideră mai slabi.

Analiza și interpretarea datelor calitative

Studenții acestui studiu au fost invitați să formuleze, la finele chestionarului, opinii și sugestii care ar contribui la ameliorarea procesului de evaluare a predării. La acest capitol, 36% dintre subiecți (103) au prezentat un șir de comentarii. Majoritatea comentariilor au fost categorizate într-un șir de dimensiuni în ordinea descrescătoare a importanței lor: a) luarea în considerare a opiniilor studenților (30%); b) aprecierea pozitivă a actului de evaluare a predării (17%); c) deziluzia instituțională (15%); d) informarea studenților (13%); e) ameliorarea predării (13%); f) diverse (12%).

Printre comentariile exprimate, 30% țin de dorința studenților de a fi luate în

considerare opiniile și sugestiile lor : „Aș dori ca opiniile studenților să nu fie neglijate”, „Ar fi bine ca rezultatele acestui chestionar să fie într-adevăr luate în considerare”, „Evaluarea să nu fie făcută în zadar”, „Să fie mai des sondate opiniile studenților”, „Evaluarea profesorilor să se efectueze la sfârșitul fiecărui semestru”.

Circa 17% dintre comentarii se raportează la aprecierea pozitivă a însăși posibilității de a evalua predarea profesorului : „Evaluarea predării de către studenți este într-adevăr o idee bună”, „E salutar faptul că vă interesează opiniile studenților și consider că acest lucru trebuie făcut mai des”, „Acest chestionar este foarte bine venit ; mulțumesc că am avut ocazia să-mi expun părerea”, „Pe parcursul a trei ani de studii nu am avut ocazia să evaluez profesorii, îmi pare bine că o pot face acum”.

Aproape 15% dintre rezultate se raportează la lipsa valorizării instituționale a evaluării predării realizate de studenți. Anumiți studenți consideră că nici profesorii, nici administrația universitară nu vor lua în considerare opiniile studenților : „Ce contează cum evaluăm noi profesorii, oricum ei vor fi și în continuare așa cum sunt”, „Este plauzibil faptul că se sondează opiniile studenților, însă cred că acestea au o pondere foarte mică în luarea de decizii asupra predării unui profesor în parte”, „Eu nu cred ca profesorii să fie interesați de evaluarea lor de către studenți”.

Circa 13% dintre studenți și-au exprimat dorința de a fi informați asupra rezultatelor evaluării și asupra consecințelor acestora, relativ la predarea profesorilor : „Studenții ar trebui informați cu privire la rezultatele acestor chestionare”, „Aș dori să cunosc în ce măsură evaluările studenților influențează asupra luării unor decizii de către profesor și, respectiv, asupra modalității predării”. Studenții consideră că informarea lor asupra rezultatelor le-ar permite să discute deschis cu profesorul și să-și

exprime așteptările asupra procesului de predare-învățare : „Eu cred că evaluarea profesorilor este o modalitate de a crea legături mai strânse între profesori și studenți ; când problemele sunt discutate, deseori ele pot fi rezolvate”.

De asemenea, 13% dintre comentarii țin de speranța studenților în îmbunătățirea predării la universitate : „Mi-ar plăcea ca această evaluare să se reflecte pozitiv asupra predării profesorilor și schimbarea să fie vizibilă”, „Sper că după aplicarea acestui chestionar se va ameliora calitatea predării la USM. Cum s-a mai spus, să nu fie o «pierdere de timp»”.

În fine, 12% dintre studenți s-au referit la diverse probleme legate de predare și evaluare în general : „Profesorii să fie mai indulgenți la examene”, „Să se diversifice metodele de predare”, „Predarea să fie mai creativă” etc.

Or, analiza rezultatelor cantitative și calitative ne permite să tragem un șir de concluzii cu privire la opiniile studenților la evaluarea predării în învățământul universitar.

Astfel, studenții susțin că evaluarea predării este un demers foarte important care ar putea ajuta profesorul la ameliorarea calității predării. În aceeași ordine de idei, studenții afirmă că ei joacă un rol considerabil în procesul de evaluare a profesorului, în calitatea lor de evaluatori. Totuși, studenții cred că demersul de evaluare a predării este mai mult sau mai puțin util, deoarece ei au impresia că profesorii și instanțele decizionale nu-l iau în considerare.

Discuție

De ce studenții au această percepție a inutilității evaluării predării ? În primul rând, pentru că ei nu văd schimbări esențiale ca urmare a acestor evaluări. În opinia lor,

nimic nu se schimbă, mai ales profesorii evaluați defavorabil. În al doilea rând, pentru că studenților nu li se explică cum se utilizează rezultatele evaluării lor, cine are acces la aceste rezultate, în ce măsură profesorul însuși are acces la evaluările realizate de studenți, care sunt consecințele acestor evaluări, care sunt posibilele modificări efectuate de profesorii ce se interesează de calitatea predării etc.

E posibil să fie schimbate aceste opinii? Se poate contribui la faptul ca evaluarea predării să devină o operație credibilă nu numai pentru studenți, ci și pentru profesori și administratori? Un șir de cercetări din domeniu (Brinko, 1993; Cashin, 1995; Centra, 1993; Thivierge, Bernard, 1996), precum și studiile realizate de noi ne ghidează spre piste care ar favoriza eficacitatea evaluării și strategiile de ameliorare a predării. În linii mari, aceste piste vizează următoarele aspecte:

a) informarea largă a studenților privind evaluarea cadrelor didactice; explicarea

scopului urmărit de evaluare, explicarea demersului de evaluare, explicarea rolului care le revine studenților în evaluarea cadrelor didactice;

b) analiza rezultatelor obținute din evaluările studenților, degajarea unui portret de satisfacție/insatisfacție a acestora vizavi de calitatea predării și conștientizarea atât a punctelor forte, cât și a celor care necesită ameliorare;

c) indicarea clară a acțiunilor care vor fi întreprinse pentru a ameliora calitatea predării; luarea unor măsuri concrete ce ar ajuta profesorii evaluați defavorabil să-și îmbunătățească predarea;

d) utilizarea pe scară largă a practicii evaluării formative pe parcursul anului de studii care ar favoriza dialogul dintre profesor și studenți cu privire la schimbările efectuate de către profesor. Acest lucru, cu certitudine, necesită din partea profesorului mult curaj, deschidere și stimă față de studenți.

Bibliografie

- Brinko, K.T. (1993). The practice of giving feedback to improve teaching. What is effective? *Journal of Higher Education*, 64 (5), 574-593.
- Cashin, W.E. (1995). *Student rating of teaching: The research revisited*. Center for Faculty Evaluation and Development, Kansas State University.
- Centra, J. (1993). *Reflective faculty evaluation. Enhancing teaching and determining faculty effectiveness*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Thivierge, A. și Bernard, H. „Les croyances des étudiants à l'égard de l'évaluation de l'enseignement”. *Mesure et évaluation en éducation*, 18, 3, 59-84.

Résumé

Dans cette étude, réalisée sur un échantion de 288 personnes, on examine les opinions des étudiants sur l'évaluation des cadres didactiques universitaires. Les résultats quantitatifs et qualitatifs montrent que les étudiants caractérisent l'évaluation de l'enseignement comme une démarche importante et utile. Cependant, ils ont l'impression que leurs évaluations ne sont pas suffisamment prises en considération par les cadres didactiques et les instances décisionnelles.

Primit la redacție: martie 2004